

Културна дипломация и пандемия – предизвикателства и реалности

Разговор със Снежана Йовева-Димитрова, директор на Държавния културен институт към министъра на външните работи

Литературен вестник [бр. 13/2021](#)

Снежана Йовева-Димитрова

Разкажете малко повече за мисията на Държавния културен институт както по отношение на дейността у нас, така и с българските общности в чужбина.

През изминалата 2020 година Държавният културен институт отбеляза своята първа сериозна годишнина – 15 години от създаването си, и за тази крехка възраст, чрез работата си и реализирани редица важни проекти за културната дипломация, се доказва като важен медиатор между политика и култура, успя да си извоюва своето място като партньор на чуждестранните мисии и културни институти у нас и разбира се, българските дипломатически представителства в чужбина и нашите общности. Институцията ни се старее да скъсява дистанцията между творците и дипломатите, за да се превръща културният продукт в гъвкав и ефективен инструмент на дипломацията.

Една от основните мисии на Института е да подпомага и работи за изпълнение на национални и международни културни проекти и програми. Няколко примера в тази посока ще споделя: През 2020 г. съвместно с фондация „Пимен Зографски – Национална художествена академия“ и с експертната подкрепа на специализираните дирекции от МВНР беше организиран конкурс за създаване на лого на българското домакинство на Инициативата „Три морета“, която цели да задълбочи интеграцията между държавите в региона между Балтийско, Адриатическо и Черно море и създаването на по-голяма свързаност между тях в областта на енергетиката, транспорта, информационните технологии и бизнеса, което да допринесе за изграждането на по-силна и свързана Европа. Така логото, което се

избра след конкурс, с автор гл.ас. д-р Светлин Баледров, е българската идентичност на Инициативата „Три морета“. В момента сме в процес на създаване и на други визуални идентичности като по повод 30 години от приемането на България в Международната организация за Франкофония, по повод 65 години от приемането на България в ЮНЕСКО и др.

Има един важен за нас проект, който успешно реализирахме през 2020 година, ориентиран към българските общности в чужбина – „БГ екран онлайн“. За около месец българите зад граница, по цял свят, имаха възможността да гледат безплатно над 20 заглавия от родното кино. Виртуалният филмов фестивал представи разнообразна селекция от съвременни пълнометражни, късометражни, документални и анимационни филми. Имаше възможност те да бъдат гледани и със субтитри на английски, за да могат чуждестранните роднини и приятели да се насладят на българско кино. Подготвяме „БГ екран онлайн“ и за настоящата година, защото киното е един от инструментите за културна дипломация, то скъсява дистанции и е универсален код за културен обмен и опознаване на общности. Друга тема от нашите задачи е чрез мобилните постерни изложби да отбелязваме годишнини, исторически личности, национални празници и др. Такива са били представяни пред широк кръг както в средите на дипломацията, така и сред българите по света. Например изложбата, посветена на спасяването на българските евреи, е една от най-популярните ни, представяне е в над 80 места по света, превеждана на немски, испански, японски, английски и др. Продължаваме с нови проекти за изложби, като фотографската „Посоки“, други, посветени на кирилицата, на св. Климент, на културно-историческото наследство в българските градове, обичаи и традиции и др.

Как повлия коронакризата на работата на института? Има ли отложени инициативи, които все още чакат, и какво все пак успяхте да реализирате от плановете си?

Глобалната пандемия от COVID-19 в действителност бе и за нас изпитание, защото се наложи в юбилейната година да преорганизираме амбициозния ни план от събития и инициативи и да се съсредоточим и реализираме някои онлайн културни проекти – в отговор на кризата. Наложил се да бъдем гъвкави както по отношение на начина на организация на работния процес, така и във връзка с нашите инициативи, например изложбата от юбилейния фотографски конкурс „Посоки“ с наградените участници се планираше в нашата галерия „Мисията“, но я представихме на открито в галерията „Кристал“ през септември 2020 г., а оттам получихме покана и я показахме в откритите пространства към Словашкото посолство. Т.е. тази криза може и отключва някои други възможности и трябва да ги използваме за ново публично позициониране и среща с публиките, на открито и безопасно.

Присъствието на Института ни през изминалата година в онлайн пространството значително се засили. Екипът ми е идеен и мотивиран за нови теми и така през 2020 г. стартирахме онлайн инициатива с призив **#ОСТАНЕТЕСИВКЪЩИСИЗКУСТВО**. Чрез социалните ни мрежи Facebook и YouTube Институтът запозна широката аудитория и любителите на художественото изкуство с една важна част от

емблематичните българските шедеври, част от представителния Художествен фонд на МВНР, свързани с темата за дома. Инициативата веднага получи много поддръжници, бе включена в Единния информационен портал към Министерския съвет като реализирана онлайн инициатива в подкрепа на културата (<https://coronavirus.bg/bg/295>), както и в международната платформа за инициативи в културния и творческия сектор [Creatives Unite](https://creativesunite.eu/stayhome-with-art-state-cultural-institute-to-the-minister-of-foreign-affairs-of-the-republic-of-bulgaria/) (<https://creativesunite.eu/stayhome-with-art-state-cultural-institute-to-the-minister-of-foreign-affairs-of-the-republic-of-bulgaria/>). Над 80 са присъединените български артисти, национални организации, институции, художествени галерии, регионални музеи и граждани към инициативата, чрез което на практика започнахме да доизграждаме мрежа от партньорства.

#ДаНагникнемВМисиите е също наша нова онлайн инициатива, която разказва и показва чрез сайта на ДКИ и социалните мрежи за богатството в българските мисии като архитектура, вътрешен интериор, произведения на изкуството от съответната мисия и други важни културни проекти. Досега са представени дипломатическите представителства – Берлин, Белград, Париж, Лондон, Рим, Будапеща, Токио и Букурещ. Има и кратки филми за част от мисиите, които се превръщат във визуален инструмент за културна дипломация и за нашите колеги от мисиите, визитна картичка за посолствата.

Друга инициатива споделяме с нашите партньори – **#нагостинаДКИ** – споделяме чрез нашите социални медии за успешни виртуални проекти в областта на културата и историческото наследство.

През 2020 г. беше организирана и първата виртуална изложба **„Нагграждане“** в галерия „Мисията“, чрез която бяха представени най-новите художествени произведения, постъпили в Художествения фонд към МВНР, а в началото на 2021 г. продължихме да затвърждаваме и във втора част на виртуалната изложба **„Нагграждане II“** показахме новопридобитите художествени произведения, с които се обнови Художествения фонд на министерството. Един Художествен фонд е жив, когато в него присъстват и съвременни български артисти, имаме амбицията да обживяваме все по-често фонда, при възможност..

Нашите дипломатически представителства, както и сънародниците ни в чужбина имат сякаш много повече нуждата от „срещи с културата“, затова и ние за Националния празник 3 март подготвихме специални културни проекти и разпространихме мащабно: виртуален концерт на Мистерията на българските гласове (<https://www.youtube.com/watch?v=q2CAf8PXLTE>) и виртуална изложба за българските градове (<https://www.youtube.com/watch?v=-R2W7J0z8ag&t=24s>).

Имате поглед над културната ситуация у нас, над проектите, които се осъществяват в гилдията с помощта на Министерството на културата. Промени ли се нещо в разбирането за култура? Научи ли ни на нещо пандемията?

Културата е онази част от човешката цивилизация, която свързва хората, спомага за тяхната комуникация и ги кара да се чувстват приобщени и развива чувство на заедност. В условията на пандемия може би едно от най-големите предизвикателства за културата в България и по света беше трансферирането на

изкуството и културата частично или изцяло в дигитален формат. Разбира се, някои институции бяха гостатъчно гъвкави и съумяха да направят прехода успешно чрез различни онлайн формати и инициативи – лекции, презентации, разговори, конференции и обучения. Но в голяма част от сектора се усети и празнота и дори на моменти самотност. Може ли един концерт да има същия емоционален ефект върху публиката, когато е излъчен онлайн и когато се преживее на живо...!? Същото важи и за изложбите, театралните спектакли, танцовите перформанси. Диалогът в културните контексти обаче не може дълго да продължава само онлайн, въпреки че се появиха много полезни платформи и за обмен на проекти, и за продажби на изкуство и т.н.

Гъвкавостта в подхода за голяма част от институциите и организациите беше от определящо значение, появиха се подкрепящи и финансиращи програми на общинско ниво, в министерството, но сякаш има още очаквания за продължаване на подкрепата в гилдиите. Някои организации, например на фестивали проявиха иновативност и претрансформираха форматите си. Мога да дам пример с нашите партньори от фестивала за документално кино за изкуство Master of Art. Те се възползваха от предимствата на хибридният формат и разделиха фестивала на онлайн издание, което беше излъчено през март, и на присъствен формат, който беше организиран в края на лятото на открито миналата година. Този гъвкав подход и хибридность позволяват повече възможности за изява не само в сферата на изкуството и културата. Имаме честта през настоящата 2021 година да бъдем институционален партньор на Master of Art и през следващото издание да връчим награда за български филм в областта на изкуството.

Това, на което мисля, че ни научи пандемията, е повече солидарност и гоброта. Хората (не само в областта на изкуството) станаха много по-отзивчиви и съпричастни, това е окуражаващо, че човешкият образ в обществото не е изчезнал, че бурната глобализация не е обезчовечила хората...

Смятате ли, че онлайн форматите ще се наложат трайно и в сферата на културата? Имат ли те някакви предимства?

Онлайн форматите бяха започнали да се налагат и преди пандемията, но като че ли благодарение на кризата те трябваше скоростно да се развият и да влязат в употреба в още по-широк кръг от сфери. Пандемията бързо ги акумулира. В сферата на културата, според мен, е трудно да се наложат напълно и/или трайно, тъй като самият характер на някои от културните прояви предразполага и дори изисква среща на живо, диалог, диспут, съ-споделяне и съ-преживяване. Вече дадох пример с концертите, но по подобен начин стоят нещата и с изложбите. Все още дигиталното представяне на изкуството не може да измести реалната среща с него.

Но онлайн форматите имат и много големи предимства, особено при организирането на конференции, лекции и образователни представления, дигиталните продукти дават много по-широк достъп до информацията и възможност на публиката да изживее всичко от удобството на домашния си уют.

По мое наблюдение обаче, вследствие от принудителната социална дистанция, хората са зажагнели за истински контакт и за събития, чрез които биха могли да се срещнат и да обменят информация и идеи на живо. „Прегърни изкуството“ например бе слоган на филмовия фестивал, за който споменах Master of Art – какво по-силно от **прегръдката на изкуството** и споделянето на истински преживявания, инспирирани от великолепни картини, или вълнуващи филми, или емоционални концерти...

Какви са плановете ви за настоящата година?

През 2021 г. планираме да продължим да развиваме започнатите онлайн инициативи, които представят богатия Художествен фонд на министерството и мисиите ни, да партнираме по различни културни проекти в областта на културната дипломация, да се опитаме да продължим отложени събития, както е рубриката ни „Пишещите дипломати“ – представяме художествените таланти на нашите дипломати, планирали сме и самостоятелни и групови изложби на български автори, както и такива, които живеят и се развиват в чужбина.

Надяваме се вратите на ДКИ да бъдат отворени за широката публика чрез изложбите в ремонтираната ни галерия „Мисията“, както и в обновените пространства в МВНР, ще продължим с онлайн инициативите като „Да надникнем в мисиите“, литературни срещи с дипломацията на открито се надяваме да успеем да реализираме през лятото, планираме специализирани публикации в сферата на културната и публична дипломация. Предстои ни и участие в реализацията на международен проект по Норвежката програма. Надяваме се 2021 г. да бъде годината на завръщането към силата на културата за хората и ние като екип да имаме възможността да реализираме успешно планираните проекти.

А остава ли ви време за личните ви проекти?

Времето ми наистина обема дейността в Държавния културен институт, а и защото работя с посветен екип и темите ни са динамични и постоянно има нови и нови такива. Но въпреки всичко съм удовлетворена, че само преди месец завърших усилена работа по съставителството и редакцията на трети том на сборника „Българите в чужбина – толкова близо, толкова далече“. Предстои да излезе книга с 23 студии, които представят актуални теми за сънародниците ни в чужбина, в това число и как пандемията промени и предефинира приоритетите им. За това издание поканих и моя колега и съмишленник проф. д-р Ана Кочева, която освен автор на много интересен текст за пътя на една семейна реликва от Македония към Поморие, е и съставител, заедно с мен. Така че очаквайте интересен сборник, издание на Държавната агенция за българите в чужбина и Издателско-импресарска къща „Род“, който ще бъде достъпен и онлайн на сайта на списание „Онгъл“, където са и другите две части от поредицата (<http://www.spisanie.ongal.net/broi15.html>).

Въпросите зададе Амелия Личева